

А. КОЛОМИЄЦЬ

1946

АВЕНІР КОЛОМИЄЦЬ

КАЗКИ

ЗАЛЬЦБУРГ

1 9 4 6

ВИДАВНИЦТВО „НОВІ ДНІ“

Обкладинка
М. Бутовича

Як громадка Гномика Дадка собі нову батьківщину знайшла

Колись і я не вірив, що на світі є маленькі люденятка.

— Звідки вони могли б узятися? — думав я собі. — Де ж вони можуть мешкати? Що вони роблять? Як вони говорять? Ні, це неправда, що гномики є на світі!

Аж одного вечора, коли я засинав у ліжку, хтось дрібненькими ніжками затьопав по моїй подушці.

— Ти думаєшеш, що гномиків нема? — почув я голосок біля свого вуха. — А хіба ти все знаєш, що є і чого нема? Хіба ти все бачиш, що є на світі? Зимою ти дивишся, як падають сніжинки, а хіба ж ти бачиш, як вони махають

до себе ручками, кивають пальчиками? Літом ти дивишся, як гойдаються колоски на високих стеблинках у полі, але чи ти чуєш, як вони шепчуть між собою і які гарні казки собі оповідають? А як плачуть квіточки над жайворонковим гніздечком, коли на нього нападає лиха сова, ти хіба бачив? Багато ти не бачив іще. Не кажи ж, що і гномиків нема!

І голосок замовк.

Я зірвався, засвітив світло, почав шукати по цілій кімнаті, але нікого вже не було.

Хто б це міг бути?

— Це, напевно, був гномик, — подумав я собі.

Від того часу став я до всього дуже придивлятися і прислухуватися. І справді — я став бачити те, чого раніше не бачив. Сніжинки, справді, мали ручки, віталися, обіймалися й білими громадками падали на м'яку пелену на холод-

ній землі. І колоски на полях, справді, шептали собі цікаві казки. Побачив я і те, як моргала пелюсточками синя квіточка — волошка до червоного маку, та як за це гнівався на волошку гостроносий кукіль.

А коли я навчився все це бачити й чути, тоді й гномики перестали від мене ховатися. Вони почали приходити до моєї кімнати, бігали по столі, коли я писав, заглядали в мої книжки, скакали через попільничку, гралися в хованки в кишенях моєї камізельки.

Тепер я вже знаю про гномів: і де вони мешкають, і що роблять, і як говорять, і як їх треба кликати, щоб вони прийшли.

Ось і тепер — я пишу для вас книжечку, а передо мною, на столі, на великій чорнильниці, сидить гномик Дадко — мудрий і чемний голова цілої громадки чудасійних чоловічків.

Він підгорнув поли свого червоного жупаника, заложив ногу на ногу і розчісує пальчиками свою довгу сиву борідку. На ногах у Дадка великі зелені чобітки, а на голові, немов у козака якого, висока хутряна шапка з довгим зотистим шликом.

Дадко цілий день сьогодні не сходить з мого бюрка. Він уважно дивиться на моє перо і читає кожне моє слово.

— Пиши, пиши, — каже мені Дадко. — Ти вже знаєш, що ми справді є на світі. Я вже показав Тобі цілу мою громадку. Нехай же й діти знають про нас і вірять, що ми є. Коли вони прочитають оцю книжечку, то також будуть чути, як ми говоримо, будуть нас розуміти, й самі до нас будуть говорити. І нам буде дуже приємно. Ми найбільше любимо дітей.

І я слухаю, що говорить мені

Дадко, і пишу казочку про його маленьку веселу громадку.

Про гномика Зуня — молоденького збиточника.

Про гномика Куваньчачу, що хоч добре, хоч погано — він ніколи не плаче. Куваньчача — гномик учений. Він має великі окуляри і все читає грубу - грубу книжку.

Про Чук - Чука — гномика вістуна.

Про Бориса-не-борися задирку й крикуна.

Про співця і поета Бринь - Таратайка.

Ну, і про Дадка — гномика всезнайка.

А коли я пишу, гномики один за одним просуваються у щілинку під дверима, їх знаходить повна кімната, ціла підлога засипана ними. Я навіть ногою під столом рушити боюся, щоб котрого не придушити. І я не рухаюся. Я пишу. А коли вже не знаю, як далі писа-

ти, повертаю очі на гномиків: гляну, послухаю — і вже знову маю стільки писати, що й паперу мені не стає, і чорнила виписуються, і пера ломляться.

А Дадко дивиться на мене, гойдає ніжками в зелених чобітках на чорнильниці — і сміється, так сміється, що і мені робиться смішно, і ми сміємося обидва довго - довго: ха-ха-ха та ха-ха-ха!

— Ну каже врешті Дадко, — напиши ж їм сьогодні знаєш яку казочку? Казочку про те, як ми — гномики — по світі мандрували, як нової батьківщини шукали та її знайти не могли. Пиши, я тобі буду диктувати.

Я завжди роблю те, що каже мені Дадко. Я беру перо і пишу.

Далеко-далеко, за горами високими, за ріками глибокими, у густому лісі, в такому 'густому, що

там тільки пташки літали та вовки з ведмедями гуляли, жили маленькі - маленькі люденятка, що звалися гноми.

Гноми були такі маленькі, що могли літати на метеликах, як на літаках, а на слимачка то їх могло насідати стільки, як великих людей на віз.

Дуже веселі були гномик. Співати вони вчилися від пташок. Послухають, як співає щиглик чи соловейко, та й собі таку саму пісеньку складають. Гратися й бешкетувати гномики вчилися від молодих звіряток. Надивляться, як граються молоденькі лисики або ведмежата, — і ну, собі так само виробляти. Бігають, стрибають, один одного перекидають, а того, хто дасться перекинути, беруть гномики за ніжки, за ручки та й несуть до лісового поточка; розгойдають його на березі — і — гоп! — укинуть у воду. Але гномик не

втопиться. Всі гномики вміють дуже добре пливати, вони вчаться від рибок, від жабок та водяних павучків, що то по воді, як мухи по столі, бігають.

Гномики ніколи не плачуть. Гномик гномикові ніколи кривди не зробить. А звірі, пташки й комашки також гномиків дуже люблять, бо хоч гномики й маленькі, але вони дуже мудренькі. Вони все знають, де що діється, знають, що хто робить, куди можна йти, куди ні, чим можна гратися, а чим ні і що можна сказати, а що — ні. От для прикладу : гномики ніколи не кажуть „Дай!“, лише „Прошу дати!“, ніколи гномики не граються сірниками, бо знають, що вогнем можна попекти собі пальчики або спалити хату. І тому, що гномики є такі розумні й чемні, ніхто на гномиків ніколи не гнівається, але й гномики люблять лише тих, що є так само розумні й чемні.

Але найбільше люблять гномів і звірі, і пташки й комашки за те, що вони знають усі стежки в лісах і всі дороги на полях, усякому вміють порадити, куди треба йти або куди летіти. Часом прилетить у ліс бджілка здалека і не знає, як їй вернутися додому. Вона тоді зачинає кликати гномів. Гноми прибіжать і покажуть, в який бік треба летіти.

Або як приходить осінь і стає холодно, тоді багато пташечок зачинає мерзнути і не знають, що із собою робити, де нагрітися. Тоді від холоду гинуть також мушки, і маленькі пташечки, як от ластівочки, не мають чого їсти. Всі пташки зачинають тоді шукати по лісі гномів і питати їх, що робити. А гноми все знають.

— Тут буде холодно і прийде зима, — кажуть гноми, — а як прийде зима, тоді нападає багато снігу, і ви зовсім померзнете. Ви

мусите летіти далеко-далеко з лісу й шукати такого краю, де є завжди літо. Там вам буде тепло і там ви будете мати багато мушок, щоб їсти.

— А де ж ті теплі краї? — питають пташечки.

— А ви дивіться на сонце, — кажуть гноми, — де воно вдень — от у той бік і вам треба летіти. В тім боці є теплий край — вирий.

Слухають пташки ради гномів і відлітають. А як приходить зима, як знову зачинає гріти сонечко, як заквітають квіточки, і літають мушки, тоді пташечки назад вертають до лісів і знову співають ціле літо гномикам свої пісні.

Аж одного разу сталося в тій далекій країні так, що як прилетіли з вирию пташечки до свого лісу, то не застали вже в нім гномів. Скільки їх не шукали по корчах, по деревах, під грибками, в квіточках, у пташиних гніздечках —

ніде не було гномів. Скільки не кликали пташечки гномів – ніхто не обізвався.

Засумували пташечки, без гномів жити не могли. Розлетілися по цілому світі шукати своїх маленьких приятелів.

А як вилетіли з тієї далекої країни маленькі пташечки, як не стало в ній гномів, зачали там падати великі сніги. Падали й падали, цілу країну закрили, усі ріки й струмочки льодом закували. Так холодно в ній зробилося, як ще ніколи не було. Схотіли й люди з тієї країни втікати, але не знали, куди: гномиків уже не було, не було кого запитати. І мусіли зостатися там люди, zostалися і мерзнуть аж до сьогодні.

— Але де гномики поділися?
— пригадав я Дадкові, — Ти ж мав нам про гномиків розказати?

— Гноми нагнівалися на цю країну.

— А за що ж вони нагнівалися?

— За те, що люди тієї країни велику кривду гномам зробили. Гномики люблять усім помагати, усім порадять, а за це не хочуть ні грошей, ні подарунків, — хочуть лише щоб про них укладали люди казочки, співали пісні та щоб малювали гномиків на малюночках. Більш нічого не хочуть маленькі чоловічки.

— Хіба ж люди в далекій країні так не дякували вам? — запитав я.

— Колись дякували. І пісні співали, і казочки укладали. Один з них навіть книжечку про нас написав і до друку її дав. Але господар друкарні прочитав, що було написано, та й почав сміятися. „І я маю таке друкувати, про якихось маленьких люденяток? Я їх ніколи не бачив, я не вірю, що вони є. Не буду друкувати такої книжки!“ І вкинув усе про нас напи-

сане в піч. Згоріли казочки про гномиків...

Я подивився на Дадка, а в Дадка великі сльози котилися по личку і падали на сиву бороду.

— Так тобі шкода тієї далекої країни? — запитав я.

— Ні. Шкода мені тієї казочки...

— Не плач, Дадку, я ж про тебе пишу нову казочку. Посміхнися. Розкажи краще, як ви шукали нової країни.

Дивлюсь, а Дадко й справді вже посміхається.

— Ой, то було пригод-пригод, як ми звідти забралися! — говорить весело Дадко. — Скільки ми світу сходили, скільки див бачили! І в тім краї були, де сонце пече а люди чорні, як шоколяда. І в тім, де люди у високих-високих домах живуть, таких високих, що аж до хмар дістають! І такі країни бачили, де все гори та гори. І такі,

де все вода і болото. І такі, де піски й піски. Бачили й краї, де ніколи зими нема, де люди голі ходять. Але ніде нам не подобалося. Там, де були добрі люди, що нікому кривди не робили, там вони так важко працювали, що ніколи їм було й думати про нас, не те що казки укладати чи розповідати. Там, де були високі доми, там люди були багаті й часу вони мали багато, але вони тільки й думали про те, як би то ще багатшими стати. Ніде нам не подобалося. Аж одного дня ми на метеликах прилетіли над іще одну країну, про яку ми і не думали, що вона є на світі, бо навіть у грубій книзі Куваньчачі нічого про неї не було написано. Подивилися ми в один бік — море-море! Подивилися в другий — гори-гори! Глянули перед себе — поля й поля! Глянули позад себе — села й міста, а по селах і містах такі люди, яких ми ще

не бачили: веселі, розспівані; побачили метеликів, руками махають, нас вітають!

— Братики! — сплеснув ручками найменший гномик Зуньо, — А що ж це за прекрасна країна!

Дивимося й надивитися не можемо. Бачимо хатину біленьку в садочку, а під хатиною на призьбі бабуса сидить, казочку розказує, а навколо діти слухають. Бачимо — дідусь сивенький струни пальцями перебирає та людям якусь цікаву пісню співає.

— Про що, про що він їм співає? Я хочу навчитися! — зачав термосити свого метелика за вуса Бринь-Таратайко.

— А вчений гномик Куваньча мало в носа не втиснув окуляри, так листок за листочком читав свою грубу книгу, щоб знайти, яка то країна і як вона називається.

— Не шукай! — крикнув гномик-вояка й задирака Борис-не-борись. — Ось краще, Куваньчачо, униз подивись. Які тут люди здорові! А які міцні та які гарні! Мабуть, що й ти хотів би таким бути!

— А які в них широкі штани! — кричав Зуньо. — Та ж у такі можна б цілу нашу громадку разом з метеликами сховати!

— А ти, галайку, не горлай, — напустився на Зуня гномик Чук-Чук, — ти краще послухай, яка їхня пісня.

Аж нарешті й Дадко, що досі слухав та придивлявся, і собі обізвався.

— Велика країна, велика й багата! І від гір до моря все ті самі люди тут, та сама мова. Яка хороша мова! Слухайте, гномики, слухайте!

І зачали гномики ловити слова тієї мови, що долітала до них,

і укласти їх у своїй пам'яті так, щоб уже ніколи не забути.

— Гномики! — скрикнув раптом Зуньо, — це ж така країна, якої ми шукали!

— Тут такі люди, яких нам треба! — підхопив Борис-не-борись.

— Але як вона зветься? — аж за вухом чухав учений Куваньчача. — От ніяк знайти в моїй книзі не можу. Не інакше, тільки хтось умисне не написав про неї, щоб ми нічого не знали. Але я напишу! О, я багато напишу!

— Ха-ха-ха! — зареготали метелики.

— Чого ви смієтесь! Ми хочемо тут зостатися! Ми не хочемо далі! — кричали в один голос усі гномики й затурзали кожний свого метелика.

Зупилилися метелики.

— Яка це країна? Як вона зветься? — кричали й кричали гномики.

— Ми вам скажемо, — промовили метелики, — ця країна зветься Україна!

— Україна? — як сонечка, заясніли личка всіх люденяток. — Це буде наша країна! Сідаймо! Сідаймо! Слава нашій Україні!

Розпростали метелики крильця й повільно опустилися з гномиками на зелену леваду.

І від того дня нікуди вже не хочуть летіти гномики, не хочуть шукати іншої батьківщини.

Гномики так злюбили все, що тут бачили, що деякі скоро навіть виглядом сталися подібні до тутешніх людей.

Зуньо вдягнув широчезні шаравари й дуже хутко навчився витанцьовувати на вприсядки.

Бринь - Таратайко навчився грати на бандурі і все пригравав до танцю Зуньові.

Борис-не-борись не переставав співати пісню, що він — ко-

зацького роду й усім казав, що таки попливе човном через море, як колись козаки, й буде воювати з турками. Навіть бороду собі Борис-не-борись збрив і тільки довгі вуса покинув.

Зате Куваньчача і Дадко, як були з вигляду гномиками, так і zostалися.

А одного разу, як дуже вже докучали Куваньчачі Зуньо з Бринь-Тарайком, щоб він бодай чоботи свої величезні змінив та хоч гопака танцювати навчився, Куваньчача наклав на носа окуляри, розгорнув свою грубу книжку й прочитав у голос:

„Не будь мавпою і не вдягайся в чуже пір'я. Нехай будуть на світі різні мови, різні штани і різні пісні. Ти роби так, щоб усе твоє було найгарніше. Амінь.“

Дуже засоромлені відійшли

Зуньо з Бринь-Таратайком. Почув про все і Борис-не-борись і також засоромився. З того часу не намагалися вже гномики бути такими, як хтось, а вернули знову до всього гном'ячого і до роботи, якої гномам вирікатися невільно: помагати людям та берегти їх від лиха.

— От, тому, що ми мешкаємо у вас, — говорив поважний Дадко, — то у вас і сонечко не перестає гріти, і пташечки співають, і квіточок стільки по лугах і полях, як ніде. А там, де нема сонця, де квіточки до людей не посміхаються, де люди більше плачуть, ніж сміються, там, так і знайте — нас нема.

— Але в нашій країні ви є в кожній хаті? Правда, Дадку?

— О, ні, — відповів Дадко, — ми є тільки там, де є люди добрі і де діти чемні та мудрі. Там, де люди недобрі, де діти неслухняні

або між собою сваряться, там нас нема. Із таких домів ми втікаємо і вертаємося до них тільки, як почувемо, що там уже знову всі чемні і добрі, і не сваряться.

— А як же ви знаєте чи вже вертатися чи ще ні?

— О, ми все знаємо. Ми вміємо так увійти в хату, що нас і не бачать. Ми вміємо заглядати у віконця до хат, прикладаємо вушка до шибок, слухаємо... Але ти про це не пиши! — аж скочив із чорнильниці Дадко, — Нехай люди не знають.

— А я вже написав, — кажу йому.

— Ну то видери!

— Як буду видирати, то ще цілу казку подеру.

— Ну то я тобі за це нічого більше сьогодні не скажу! — розсердився Дадко.

І Дадка не стало.

Скільки я перешукав, скільки

заглядав по куточках, за шафу, під подушку, — Дадка не знайшов.

Але я знаю: він прийде знову. В Дадка добре серце. Може, взавтра прийде. Знову сяде на мою чормильницю й буде оповідати.

А що він мені оповість, ви знати будете: я зараз напишу. Бо що-що, а таки казочки про себе гномики люблять найбільше.

А писати про них і розказувати треба, бо ще і на нас шогнівалися б і від нас повтікали б.

Про мишку, жабку і киціну лапку.

Жила собі мишка в норі під коморою.

А коло комори, надворі, під великим каменем, жила собі жабка.

Добре було мишці, добре було й жабці: мали вони що їсти, мали де спати, мали де побігати і погуляти.

Одного разу ввечорі, як верталася мишка з мамою сестрою з проходу, зустріли вони жабку. Дуже сподобалася малій мишці жабка.

— Ах, яка вона гарна! — зачала говорити своїй мамі мишка. — Які в неї великі очка! А які тлустенькі лапки! І як вона гарно підскакує: плиг-плиг! Я хочу конче бути такою, як жабка!

Мишка-мама тільки вислухала маленьку мишку, а як прийшли до себе додому під комору, то так їй сказала:

— Не може бути так, як ти хочеш. Жабка не може статися мишкою, а мишка жабкою. Коли б мишка сталася жабкою, а жабка мишкою, тоді коник стався б собачкою, свинка сталася б курочкою, горобчик корівкою, а рибки ходили б по вулицях у капелюхах, у штанях, з паличками, в окулярах. Не добре тоді було б. Не було б тоді нашої комори, не мали б ми такої гарної нірки, не їли б ні сальця, ні пшенички. Ми мусіли б мешкати, як жабки, під якимсь каменем надворі. Нам було б холодно. А як прийшла б зима і впав би сніг, то й зовсім би нас засипало, нікуди б і не вибігли. Не треба хотіти бути кимсь іншим, — сказала мишка-мама, — найкраще, коли жабка буде жабкою, а нам

мишкам буде найкраще, коли ми будемо завжди мишками.

— А я таки люблю жабку, — сказала на це мала мишка.

— Любити можна, жабка нам кривди не робить, — сказала мишка-мама.

— Я піду до жабки в гості, — сказала маленька мишка.

— В гості до жабки ти не ходи, — сказала мама. — На дворі тебе може побачити киця. Ти вибіжиш із нірки, побіжиш до каменя, а киця — цап! — ухопить тебе пазурями, здушить зубами — і вже ніколи не побачиш своєї мами. О, — показала вгору мишка-мама і ворухнула вушками, — послухай: по коморі ходять. Понюхай носиком. Чуєш? То господиня принесла свіжий сир. Чуєш, як пахне? Сиди ж мені тут чемно, а я піду й побачу, де вона його поставить. Будемо сьогодні мати гарний сніданок. А про жабку

пам'ятай, що я тобі казала: не йди до неї.

І мишка-мама побігла.

А маленька мишка не послухала мамі: також хотіла бігти — до жабки в гості. Потім передумала. Пригадала собі мишка, що є на світі пошта: напишеш листа, а пошта занесе його, кому треба.

Відірвала мишка чистенький краєчок газети, ухопила в лапку соломинку й написала такого листа, до жабки:

„Моя кохана жабко! Я тебе дуже люблю. Я хочу з тобою гратися. Прийди до мене в гості. У мене буде тобі добре. Будемо їсти зернятка пшениці, доїмо разом шкуриночку сала, а мама принесе нам свіжого сирку. Як ти прийдеш до мене, то я потім прийду до тебе. Будемо цілий день ходити до себе в гості й

разом гратися. Цілую тебе міцно. Твоя мишка”.

Винесла мишка листа в комору і вкинула його в щілинку в підлозі.

— До жабки! — шепнула, щоб листик не забув, куди має йти.

Цілий день аж до вечора чекала мишка на жабку. А жабка не прийшла.

— Недобра жабка! — насупилася й мало не плакала мишка. — Зачекаю на неї ще до завтра.

І цілу ніч мишка знову чекала. І знову жабка не прийшла.

— Чому ж вона не йде до мене? — дивувалася мишка. — Нехай би мені хоч листа написала! А може вона вже й написала, треба піти подивитися.

І мишка вибігла до щілинки. Дивиться — із щілинки виглядає листик. Ухопила мишка, розгорнула, читає. Так, то до мишки пішла жабка.

„Кохана мишко-кришко! Ніяк не можу я прийти до тебе, бо до тебе треба лізти знизу догори. Це важко. Прийди ти до мене. До мене йдеться згори вниз. Це легко. А їсти і в мене буде смачно: наїмося мушок, метеликів, 'нетлів, комарів. А потім візьмемося за руки та й будемо скакати по садку. Цілу ніч. Приходь, мишко. Я чекаю. Твоя жабка.”

Прочитала то мишка і аж за-танцювала від радості. Прибігла до нірки весела, але нічого мамі про листа не сказала.

Як тільки мишка-мама почула, що в хаті тихо, що люди вже порозходилися до роботи, зараз же побігла до комори понюшкувати, чим би смачним можна пообідати.

А мала мишка на те й чекала, щоб мама вийшла: шусть! — і ско-чила під підлогу комори. Послухала, що скрізь тихо, — скочила з

підмурування на землю й висунула носика у щілинку надвір. А надворі так ясно, так гарно: сонечко так світить, людей нікого нема, тільки мушки літають, квіточки цвітуть, зовсім нестрашно.

— А ось і той жабчин камінь — побачила мишка і врадувалася. — Він так близьенько. Тільки вибігти: мить-мить! — і вже під каменем. Аби тільки вилізти спід цієї темної холодної комори.

І висунула мишка цілу головку на сонце.

Дивилася тільки на камінь і тільки думала, щоб утікти поки мама вернеться й почне її шукати.

А на сонці з другого боку каменя сидів великий сивий кіт. Заплющив очі і вдавав, що спить.

Мишка kota не побачила, але він мишку відразу побачив. Ще вона ворушилася під підмуруванням комори, а він уже її почув.

Але кіт хитрий: не скочив на мишку відразу: знав, що мишки не вхопив би, тільки наполохав би, й мишка втікла б.

— Я краще зачекаю, — подумав хитрий котисько. — Якщо це мале мишеня має розум і пам'ятає, що йому сказала мама, то я його не зловлю, а якщо воно дурне, то прилізе до мене так, що тільки лапою хапну. Зачекаємо.

І кіт ще більше притулився до каменя. Очі зовсім замкнув, мовляв: спить, нічого не бачить і не чує. А справді, то все чув і все бачив. Тільки зиркав' приплющеним оком, що робить мишка.

А мишка була нерозумна. Вилізла спід комори та й ну бігти до каменя! Тіп-тіп! — і вже коло каменя. Тільки ще шугнути під камінь. Аж серце застукало в мишці від радості.

А кіт заचाївся, що й дихати перестав. Мишка тільки хотіла під камінь, а кіт: гіп-скік!..

Не зловив мишки, тільки лобом з цілого розгону об камінь стукнувся.

Розсердився котюга.

— Ах ти ж погане мишеня! Я ж тебе дістану!

Як зачне котисько лапами гребти, як зачне землю рвати, щоб спід каменя мишеня дістати

А мишка з жабкою сидять під каменем нишком і тільки слухають, як то до них котисько добирається. А кіт усе ближче й ближче, пазурями гребе, носом свище.

— Тікаймо, мишко, — сказала жабка, — як тут зостанемося, то якраз котюзі в лапи дістанемося. Мене котюга може й не схоче їсти, але тобі зі злости поторощить кості.

І почали мишка з жабкою з

другого боку каменя своїми маленькими лапками вихід копати. Копали-копали, та й таки викопали. Котисько до них під камінь пазурі простягає, а вони в траву шуть! Та тільки їх і було.

Рив-рив котисько під камінь, рив, заглядає: не бачить жабки, і мишки немає. До того до-рився, що вже далі ні копати, ні лапою дістати

— А, — думає лихий котисько, — заховалися ви неблизько! Не втечете! Сяду ось тут та пошль-ную. Схочете вийти, тоді я вас-цап!

Сів котюга перед каменем, сидів цілий день. Потім і смеркатилося почало, потім і ніч наступати стала, а мишки з жабкою як не було, так нема.

Справді ж мишка з жабкою травою та під тин, спід тину — в розору, а з розори другим боком утікли під комору. Все мамі

мишка розказала: і те, як котюзі мало що в лапи не попала, і як їй жабка життя врятувала. Втішилася мама. Жабку на вечерю запросила. Довго жабка з мишками сиділа, пила, їла, багато говорила. Великими приятелями з того вечора мишки з жабкою сталися.

А що хатку жабки під каменем зруйнував котисько, то жабка до мишок під комору жити перебралася.

Живуть вони там досі, гарно проживають, про котиська хитрого казку собі розповідають.

А з казки цієї така наука: хто старших не слуха, той послуха бука, і не кожну мишку врятує жабка, і не завжди схибить киці хижа лапка.

Про хлопчика Антипка сухенького як скрипка.

Була собі мама, і був собі тато, і мали вони дітей небагато: всього лиш одненького хлопчика Антипка, та й той був худий і сухий, як скрипка.

Не хотів Антипко ні пити, ні їсти, навіть і до столу не хотів заєсти. Зранку всі до столу, — він навтіки з хати, мусить мама бігти, сина здоганяти. Зловить і посадить: „Їж уже, Антипку, вищий моя трошки, хлібця з'їж хоч скибку!”

Ні, в Антипка штуки завжди при сніданку: доти коверзує, аж виверне шклянку. Мокрий білий обрус, мокрі рученята, треба йти скидати мокрі штаненята.

А прийде по півдні обіду година, знов не хоче їсти капосна дитина. Мама за Антипком ходить та шукає, а Антипко вколо хати від мами тікає.

Приведуть Антипка, посадять до їжі, а він починає штуки-дивовижі: то ногами бовта, то на кріслі скаче. Бідная матуся свариться, аж плаче. А хлоп'я збиточне і не слуха мами: м'ячика качає поміж тарілками.

„Ей, Антипку, годі! — каже врешті тато, — Дай по сюди ложку, буду годувати!”

Не дає Антипко, сам хапає ложку, робить бульки в зупі, а не їсть ні трошки. Врешті впала кара вийшли з фіглів сльози: трах! — і простягнувся з кріслом на підлозі.

Ввечері те саме: їсти знов не хоче, плаче, позіхає, заспані тре очі. А як мама сина дуже їсти просить, синусь каже: „Взавтра

з'їм вечерю, на сьогодні — досить!"

І так день по днині, година в годину. Сох, сох Антипко, висох на стеблину. Легкий, як пір'їна, щупленький, як скрипка, — дивляться всі люди: не впізнать Антипка! Діти всі, як діти, кожне, мов сунічка, а в Антипка білі, вимочені тичка, а в Антипка ручки — тонкі сірнички, щіжки у Антипка — довгі пачки. Інші діти скачуть, гоняться, гуляють, а Антипко сухенький ледви шкандибає. Ломить мамця руки: „Горе з хлопцем, горе! Висохло, мізерне кволе, наче хворе. Що тут з ним робити?" Просьби мами марні, бере мама сина, їде до лікарні.

А в лікарні — лікар в білому халаті, став Антипка слухать, стукать, оглядати. Вислухав у плечах, вислухав і груди, — а тепер за ложку: що то в горлі буде? А Антипко в сльози — виб, аж трясеться, глянути у горло ніяк не

дається. Глянув таки доктор., „Що ж — каже, — погано; видно, що сніданку не з'їдаєш рано, видно, що й з обідом у тебе химери, видно, що й лягаєш спати без вечері. Як отак, Антипку, будеш ти крутити, ляжеш і не встанеш, і не будеш жити. Але слухай ради: дам тобі я ліки, будеш заживати — виростеш великий. Є отут таблетки, є і вітаміни, будеш заживати їх щотри години.”

Повернувся Антипко з мамою додому, зачав лікуватись, жити по новому. Рано взяв у мами повну жменьку ліків та й нагодував ними надворі індиків. Потім вітаміни геть всі повиносив: нагодував ними псика Барбоса.

Дасть мама синкові хлібця з маслом, булки, — а синок з них крутить для курей пігулки. Плаче бідна мама, просить все Антипка, а син, замість їсти — втне якогось збитка.

„Синку, з'їж хоч ложку кашки або зупки!” А синок у сльози: „Болять мені зубки!” Злякана матуся знов біжить до міста, ходить-упадає з сином по дентистах. А дентист сміється: „Синку,— каже, — любий, у тебе здорові, як у мишки, зуби. Тобі непотрібні лікарі й дентисти. Лік тобі єдиний — добре мусиш їсти!”

— — —

Та на марне рада: капосне хлоп'ятко лікарів не слуха, ні мами, ні татка. Сохне, сохне, сохне, жовкне, мов цитрина, — мама вже не знає, рятувать як сина.

Аж прийшла до мами в гості тітка Настя, глянула на хлопця: „Боже, ну й нещастя! Забирай дитину, — каже тітка мамі, — їдь шукати ради поміж знахарями. Є в селі під лісом хатка, як лущпайка, там у ній застанеш знахаря Всезнайка. Вже як він дитину їсти не научить, то пропав Антипко —

смерть його домучить!"

Помолилась мама щиро-щиро Богу, рушила з Антипком в дальнюю дорогу. Їхали полями, мчали через луки, — поперед летіли чорнії три круки. Чорнії три круки поперед летіли, за селом під лісом на хатинці сіли.

Вийшов із хатини дід страшний-дідуга. В діда на раменах мавпа і папуга, дідові назустріч круччя чорне кряче, чорний кіт-котисько перед дідом скаче. З дідової хати — диму хмара буха, пугач на порозі наставляє вуха.

Борода у діда — сива по коліна...

Ізлякалась мама — притулила сина.

„Ви чого тут, нащо? — засичав дідище, — тісно вам удома, то прийшли й сюди ще?“

Мама все сказала.

Дід у хату просить.

Гості входять в хату — там сова голосить.

„Ну, сідай, козаче, на ту чорну бочку, та скидай, козаче, і штанці й сорочку. Та кажи, козаче, де ти мав болячку? А ти клади, мамо, на стіл грошей пачку!“

Голову Антипка дід став оглядати: то одну, то другу руку прикладати. Потім взяв за ноги та й підпіс угору. Потім — кладе хлопця, а сам у комору. Із комори знахар виніс два ножиська...

Як Антип побачив, затремтів хлопчисько.

„Не тремти ти, сину, — слабість не благенька: довго не їси вже, висох на опенька. Бач — присох животик, бо замало їжі, в животі порожні позсихались киші. Треба тебе, сину, скорше рятувати: киші ті, що всохли, всі повирізати. Виріжемо киші та, щоб був здоровий, вшиємо в животик дві дудки бузинові!“

І побіг дід далі зносити ножа-
ки, притягнув і пилку, ножиці, два
гаки, потім тягне кліщі, потім дро-
та, шило... Хлопець, як побачив,
так ним затрусило. А дідок весе-
лий, тупає ногою: Гей, примчи-но,
коте, з Бабою-Ягою! Хай сідає в
ступу, поспіша що сили, буде нам
гострити пилку на точилі, буде
помагати хлопця розрізати, киші
пересохлі гакоом витягати!“

Як почув Антипко, що то все
не смішки, як підскочить бідний,
як зірветься з ліжка! Вже і не
вдягався, все захопив у руки, та
як поженеться через поля-луки!
Щойно десь за лісом одягнув шта-
нята та й ну далі-далі вітром уті-
кати!

Як прибїг додому, як ухопить
їсти: що було у місці — вилизав
дочиста. Що було у дзбані — ви-
пив до краплини. Їв та й їв без
ліку може з три години. Ввечері
наївся —ще раз та й ліг спати. А

на ранок знову вже не біг із хати: просто біг до столу, їв і їв досхо-чу. Розіпхав засохлу кишечку діточу. На обідд біг перший, їв що лиш давали; на вечерю все з'їв та ще кричить: „Мало!“

Видужав Антипко: личко, як малина. Дивиться матуся — не впізнати сина. Дивляться всі люди — ну й дитина ж гожа! Діти всі, як діти, а Антипко — рожа. У Антипка ручки — повні, як торбинки. У Антипка ніжки — тверді, як дубинки. Бігає Антипко — всіх поперегонить, хто кого де скривдить — всіх він оборонить. Всі Антипка люблять, всі йому вже раді. Добре, коли люблять хлопчика в громаді!

Мама вже весела: їсть синок без криків, здоровий Антипко без таблеток-ліків. Що за чудо сталося? Хто вчинив цю ласку? Знає все той добре, хто читав цю казку.

А тому, хто часом в їжі вередує, так Антипко радить, так собі кепкує:

„Їж-з'їдай дочиста, не покинь ні трішки, щоб тобі той знахар не вирізав кишки!“

З М І С Т

	стр
1 Як громадка Громика Дадка собі нову батьківщину знайшла . . .	3
2 Про мишку, жабку і киціну лямку	25
3 Про хлопчика Антипка сухонького як скрипка	26

